

VEAHKKI

EARRÁNEAPMÁI

PERHEKESKUS

Mukana elämössä.

SOABALAŠ EARRÁNEAPMI

Earráneapmi lea kriisa, mii čuohcá olles bearrašii, ja váldá áiggi ceavzit das. Earráneami iešguđet muttuide dárbbasuvvo dávjá olggobeale veahkki. Jos bárragaskavuohtha nohká earráneapmái, soabalaš earráneapmi lea buohkaid ja earenomážit máná ovdamunni. Vánhemiid riidos gaskavuodat eai gula mánáide, beroškeahttá ássabago vánhemat seamma viesus vai sierra. Mánáidgohcci ja eará ámmátolbmot leat veahkkin bearraša nuppástuvvi dilis.

Earráneapmái gullet dábálaččat mánggalágan ruossalas dovddut. Rávesolmmoš ii bastte čiegadit dovdduidis, iige dasa leat dárbuge. Lea dehálaš, ahte rávesolmmoš giedahallá dovdduidis sutnje heivolaš vugiin ja dárbbu mielde nuppiin rávesolbmuin, lehkos dat ustít dahje ámmátolmmoš. Veahki iežas veadjimii sáhttá oažžut maiddái iešguđetlágan neahttabálvalusain.

Mánáin lea dehálaš humadit/háleštit earráneami birra ja deattuhit mánnái, ahte earráneapmi ii leat su geažil. Mánnái lea buorre addit saji muitalit iežas sávaldagaid ja fuolaid. Lea dehálaš vástidit máná gažaldagaide rehálaččat ja vuhtiiváldit maiddái daid jurdagiid ja gažaldagaid, mat rávesolbmo mielas sáhttet orrut ártegat. Máná sáhttá maiddái roahkasmahttit ságastallat ámmátolbmuin, guhte ii gula bearrašii, ovdamearkka dihte skuvlakuráhtoriin dahje árabajásgeassima divššáriin.

Sámi psykososiála doarjaga ovttadat Uvji – Uvjâ – Uvja fállá vuollegis šielmmá mielladearvvašvuoda bálvalusaid sámegielain ja suomagillii.

Árgabeivviid dii. 8-16 tel. 040 663 8882

Dán liŋkkas beasat ságastallat ámmátolbmuin Apua huoliin (Veahkki fuolaide) –chattis (suomagillii).

Dán liŋkkas sáhtát oahpásmuvvat Mielenterveystalo earrokriissa iešdikšun-prográmmii (suomagillii).

Oahpásmuva Lappi vuosttaš- ja dorvoruovttu earroveahkeheami bálvalusaide dán liŋkkas (suomagillii).

DOAIBMI OVTTASBARGOVÁNHENVUOHTA

Doaibmi ovttasbargovánhenvuohta máksá ahte guktot vánhemat leaba mielde máná eallimis earráneami maŋjel. Lea dehálaš oahppat earuhit vássán bárragaskavuhtii gullelaš dovdduid ja vánhenvuođa. Ulbmil lea dorvvastit mánnái oadjebas šaddanbirrasa earráneamis fuolakeahttá. Muhtumin lea váttis doaibmat oktasaččat ja dat gáibida ámmátolbmo veahki.

Vánhemiid earráneapmi váikkuha máná árgabeaivái gullelaš geavadaga áššiide, nugo ássamii, árabajásgeassimii ja skuvlii. Njuovžilis árgga dorvvasteapmi veahkeha máná vuogáiduvvat ođđa eallindillái ja giedahallat maiddái váttis dovdduid.

Earránandilis deháleamos lea gávdnat čovdosiid mat sihkkarastet, ahte máná oktavuoha goappáge vanhemiid ii boatkan. Ođđalágan vanhenvuođa ja árgga huksema várás gávdnojit iešguđetlágan veahkkeneavvut, dego ovdamearkka dihte vanhenvuođaplána. Dat veahkeha ságastallat dan birra, ahte mánáid árga manná njuovžilit guovtti ruovttu gaskkas ja veahkeha hukset doaibmi ovttasbargovanhenvuođa.

Vanhenvuođaplána gávnnat THL (Dearvasvuođa ja buresveadjinlágádus) neahttasiidduin (suomagillii).

EARRÁNEAPMI PROSEASSAN

Náittosearu sáhttiba ohcat beallalaččat ovttas dahje nubbi beallalaš okto. Náittosearru ohccojuvvo gearretievttis čálalaš náittosearroohcamušain. Náittosearu sáhtá oažžut 6 mánotbaji guorahallanáiggi maŋjel dahje dasto, go beallalaččat leaba ássan sierra oktilaččat maŋimus 2 jagi. Náittosearu gieđahaladettiin duopmostuollu ii dutkka sivaidd. Registrerejuvvo bárragaskavuoda fámuhttimii heivehuvvojit seamma njuolggadusat go náittoserrui. Mánáid áššiid birra soabadettiin ii leat erohus das, leago sáhka náittus- dahje rabaslihtus dahje registrerejuvvo bárragaskavuodas.

Sáhtát lohkat eambbo earránanproseassa birra duopmostuollolágádusa neahttasiidduin (suomagillii).

SOABADEAPMI JA RIEKTEVEAHKKI

Duopmostuollosobadeamis viggat čoavdit vanhemiid gaskasaš konfliktta soabalaččat nu ahte máná ovdu ollašuvvá. Vánhemiid gaskasaš fuolahanriiddut čovdojuvvojit maŋimus dilis gearretievttis. Riekteveahkkedoaimmahagas sáhtá oažžut alcces veahki oalát dahje muhtumassii stáhta ruđain vuoigatvuodalaš ášši dikšuma várás.

Gávnnat eambbo dieđuid riekteveahki birra duopmostuollolágádusa riekteveahkki – siiddus (suomagillii).

OPMODAT EARRÁNEAMI OKTAVUODAS

Jos náittoslihtu áigge ii leat dahkkon náittoseaktu, dalle opmodat mii leat guktuid beallalaččaid namas, rehkenastojuvvo oktii lihtu nogadettiin ja biddjojuvvo beallái guktuide. Velggiid buohta vuolggasadjin lea velggiid sierravuoha. Goappáge beallalaččas lea ovddasvástádus okto iežas vealggistis beroškeahhtá das, leago vealgi váldon ovdal náittoslihtu dahje náittoslihtu áigge.

MÁNÁID ÁŠŠIID BIRRA SOAHPAN

Jos vanhemat háliideaba nannejuvvo soahpamušaid mánáid áššiid birra dahje áššiid soahpan ovttasipmárdusain lea váttis, oažžu veahki mánáidgohccis. Mánáidgohcci

dahká vanhemiiguin soahpamušaid máná fuolaheamis, ássamis, deaivadanvuoigatvuođas ja ealiheamis. Mánáidgohcci bargun lea veahkehit vanhemiid beassat soahpamuššii, mii lea máná ovddu mielde ja nanne máná guoskevaš soahpamušaid.

MÁNÁ ÁSSAN

Vánhemat soahpaba máná ássamis juoppágoappá vanhema luhtte dahje vurrolaga guktuid luhtte. Vuorroássamis lea sáhka, go mánná lea unnimustá 40 % áiggis guktuin vanhemiin. Maiddái vuorroássamis ferte meroštallat, mii lea máná virggálaš čujuhus ja goabbá lea ng. lagašvánhén. Jos mánná ássá dušše nuppi vanhema luhtte, dalle soahpat njuolggadusaid ja ahte mánná beassá deaivvadit ja doallat oktavuodá doarvái olu maiddái dainna vanhemiin, gean luhtte ii ása.

[Mánáidgohcciid oktavuodádieđut gávdnojit Lappi buresveadjinguovllu neahttasiidduin \(suomagillii\).](#)

EALIHEAPMI

Máná ealiheami birra vanhemat sáhttiba soahpat gaskkaneaskka dahje ovttas mánáidgohcciin. Jos ealihanveahki birra ii leat ovttasipmárdus, ášši čovdojuvo duopmostuolus.

[Loga eambo ealiheami nannemis Lappi buresveadjinguovllu neahttasiidduin \(suomagillii\).](#)

[Davvisámegiela ealihanveahkkerehkenasti gávnnat dán liŋkkas.](#)

SOSIÁLAFUOLAHUSA DOARJJA

Sosiáladoaimmahagas sáhtá oážžut doarjaga earránandilis ja earráneami maŋgel. Dása gullet ovdamearkka dihte mánáidgohcci bálvalusat, bearašbargu sihke dárbbu mielde bearráigeahčču máná sirdásettiin nuppi vanhema lusa sihke dorjojuvvo ja bearráigeahččojuvvo deaivvadeamit.

[Gávnnat dieđuid bearrašiid sosiálabálvalusaid birra Lappi buresveadjinguovllu neahttasiidduin \(suomagillii\).](#)

ÁRRABAJÁSGEASSIN JA SKUVLA

Vánhemiid earráneapmi váikkuha álo maiddái mánnái. Nuppástuvvan bearašdili birra lea buorre mitalit máná árgaeallimis dehálaš rávesolbmuide, dego beaiveruovttu divššárii, eahketbeairieggá bagadallái dahje skuvlla oahpaheaddjái. Dilli sáhtá oidnot máná veadjimis ja láhttemis mángga láhkái. Go rávesolbmot dihtet máná áššiid birra, sidjiide lea álkit doarjut ja veahkehit máná. Lassin diehtu geavatlaš áššiid ordnemiid, dego dan, gii viežžá máná goasnai divššus, lea dehálaš mitalit máná divššárii.

Dás sáhttet leat erohusat gielddaid gaskkas ja ávžžuhuvvo gulaskuddat ášši iežas skuvllas. Árrabajásgeassinmáksu meroštallojuvvo earrobearrašis lagašvánhemi. Mávssu juohkima sáhtta soahpat ovtta, jos dan háliida. Jos earráneami maŋŋel lagašvánhemis lea ođđa beallalaš, vuhtiiváldit dán boađuid go dahkko máksinmearrádus.

DOARJJA NEAHTAS

Vulobealde leat lijkkat, mat dolvot neahttasiidduide, gos gávnnat dieđuid, rávvagiid ja doarjaga earráneami oktavuhtii sihke vanhenvuhtii. Siiddut leat suomagillii.

[Enjaksa.fi -verkkopalvelu](https://enjaksa.fi) –videot bearašeallima iešguđetlágan diliide

[Ensi- ja turvakodin apuaeroon.fi -verkkopalvelu](https://ensi-ja-turvakodin-apuaeroon.fi) – dieđut, doarjja ja chat

[Väestöliiton Perhepulma-palvelu](https://vaestoliiton-perhepulma-palvelu) – ságastallanveahkki vanhemiidda

[Parisuhdekeskus Kataja](https://parisuhdekeskus-kataja) – bárrarávven ja doarjja neahtas

[Yhden vanhemman perheiden liitto](https://yhden-vanhemman-perheiden-liitto) – dieđut ja doarjja ovtta vanhema bearrašiidda

[Bivdde veahki! -boallu](https://bivdde-veahki!-boallu) – vuollegis šielmmá elektrovnnalaš oktavuodáváldinkanála davvisámegillii

Veahkki jodánit

NUORRA OLBMUI JA MÁNNÁBEARRAŠII

COAHKKAL BOALU

ja bivdde veahki, ráđi dahje oktavuodáváldima.
Vástádusa oaččut čuovvovaš árgabeaivve.

BOALU GÁVNNAT DÁPPE:

<https://lapha.fi/pyyda-apua>

